

Ettevõtte söödavajaduse arvestus mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses

Foto: M.Miik

Maheloomakasvatuses on nõutud, et kogu sööt, mida loomad vajavad, tuleks mahepõllumajanduslikult maalt mahesöödana. Sellepärast kohustatakse mahetootjat pidama arvestust loomasööda üle. Loomapidajale, kel rohumaid ja viljapõlde piisavalt, võib see tunduda ebamugava ja liigse kohustusena. On selge, et olulisem on loomi sööta ja nende eest hoolt kanda, kui pabereid täita ja arvutada. Samas, kui loomapidaja ostab mineraale või farmitehnikat, siis eeldab ta ostjana, et saab kaasa info sööda koostise kohta, tehnika kasutusjuhendi jmt ja et see info on usaldusväärne.

Sarnane olukord on ka maheloomakasvatusega – soovitakse olla kindlad, et maheloomi on söödud ikka mahesöödaga ja seetõttu on vajalik seda ka tõendada. Samuti aitab see loomakasvatajal söödavajadust ja -varumist planeerida. Lisaks aitab tabel ka loomakasvatajat ennast.

Ettevõtte söödavajaduse arvestuse tabel

Loomasööda üle arvestuse pidamine on maheloomapidajale kohustuslik, kuid konkreetselt PTA tabeli kasutamine kohustuslik ei ole.

PTA tabeli eeliseks on selle lihtsus. Tabelis on arvestus mai keskpaigast järgmise aasta

Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) on tootjale abiks ja kontrollimise tõhustamiseks oma kodulehele lisanud allalaetava Exceli vormis tabeli mahepõllumajandusliku loomakasvatuse ettevõtte söödavajaduse arvestamiseks: **Abitabel – Ettevõtte hinnanguline söödavajadus kuivaines aastas.**

Tabeli saab alla laadida:

<https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomani-kule/mahepollumajandus/loomakasvatus>

mai keskpaigani. Seda selleks, et andmed tabelis ühtiks vegetatsiooniperioodi ja söödavarumise loomuliku tsükliga. 15. mail on kariloomad enamasti väljas ning karjamaal on sel ajal arvestatavas koguses karjamaarohu, mida loomad saavad süüa. Eelmine talvesööt on suuremalt jaolt kulutatud, uus söödavarumise periood pole veel alanud.

Algandmed, mida tabeli kasutaja vajab:

- aasta keskmine loomade arv liigiti ja vanuserühmade kaupa,
- karjatamisperioodi pikkus,
- taimekasvatustoodangu andmed kilogrammides.

Muu arvutamistöö (söödakoguse ja saagi kuivaineks arvutamine, söötmisspäevade arv, söödavajadus kuivaines jne) teevad tabelis olevad valemid.

Söödaarvestuse tabelit kasutades peaks loomapidaja arvestama sellega, mis tõugu on tema loomad. Rohusööjate söödavajadus on seotud loomade kehamassiga. Tabelis on arvestatud keskmiste tootmistõugude söödavajadusega. Kui loomapidaja kasvatab nt kihnu maalambaid, siis nende söödavajadus on väiksem kui lihatoogu lammastel, moodustades sellest pool kuni kaks kolmandikku. Maalamaste pidaja saab seda tabelit kasutada, kui ta tabeli arvutatud tulemusest hinnangulise väiksema söödavajaduse % maha võtab. Sama soovitus kehtib ka väikesekasvuliste veiste (nt šoti mägiveised) ja ponide kasvatajatele. Tabel on suuremalt jaolt kirjutuskaitstud ning selles olevaid valemuid muuta ega üle kirjutada ei saa.

Söötade saagiarvestuse juures on välja toodud kuivaine protsendid, millega tabeli koostaja valemite arvestab. Kui tootja on lasknud teha söödaanalüüsid, siis saab ta oma söödaarvestust pidada konkreetsest analüüsist lähtuvalt. PTA tabel on kindlasti abiks loomapidajale, kel oma söödast analüüse pole. Tabel suunab mõtlema kuivai-

nesisaldusele kui sööta iseloomustavale näitajale laiemalt ning abistab loomakasvatajat, kes kuivaine protsentidega hädas.

Söödaarvestuse tabel annab ülevaate, kas varutud söödast võiks jätkuda karja talvise söödavajaduse katmiseks ning kirjeldab kogust, mis tuleks juurde varuda. Loomapidaja näeb ise, kas tal on piisavalt rohumaid oma karja jaoks ning saab hinnata aegsasti riske, mis on seotud ostusööda soetamise vajadusega.

Tootja peaks arvestama, et söödaarvestuse hinnangulise vajaduse tabelit kasutab oma töös ka PTA järelevalveametnik. Tabelis on välja toodud, millise rohumaa saagikusega tabel arvestab. Kvaliteetsete rohumaa saagikus, eriti õigete agrotehniliste võtete kasutamise puhul, võib olla ka suurem. PTA tabeli kasutaja saab tabeliga koos esitada täiendavaid andmeid, mis kinnitavad suuremat saaki. Enamasti on Eesti püsirohumaa saagikus pigem madal ja tootjad kipuvad loomakasvatust planeerides seda üle hindama. Tabel on abiks õigete otsuste tegemisel.

Foto: E. Peetsmann

Info maheloomakasvatatajale

Mittemahepõllumajanduslike loomade toomine maheettevõttesse ja maheloomade andmebaas

Foto: M. Mikik

Mittepõllumajanduslike loomade toomine maheettevõttesse

Ettevõttesse võib üldnõudena mahepõllumajanduslikuks pidamiseks tuua ainult maheloomi. Siiski võib teatud tingimustel sisse tuua ka tavaloomi. Uue mahepõllumajanduse määrusega 2018/848 on alates 1. jaanuarist 2022 mahetootjal kohustus tavaloomade ettevõttesse toomiseks taotleda PTA luba, mis antakse, kui sobivaid maheloomi ei ole Eesti turul saada.

PTA loal võib tuua järgmisi tavaloomi:

» aretuse eesmärgil täiskasvanud isasloomi:

- täiskasvanuks loetakse veised alates 8 kuud, lambad ja kitsed alates 6 kuud, hobused 2 aastat;

» aretuse eesmärgil esmapoegimata emasloomi:

- kuni 10 % ulatuses ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud hobuste või veiste arvust aastas ning kuni 20 % ulatuses täiskasvanud sigade, lammaste, kitsede, küülikute või hirvede arvust aastas;
- ettevõttes, kus peetakse kuni 10 hobust, hirve, veist või küülikust või kuni 5 siga, lammast või kitse, üks vastavat liiki loom aastas;
- ettevõtte olulise laiendamise, teist tõugu loomade kasvatamise või uue

loomakasvatusharu kavandamise korral kuni 40% ettevõttes vastavat liiki mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud loomade arvust aastas;

» aretuse eesmärgil ohustatud tõugu loomi:

- ohustatud tõud on eesti maatõugu veis; eesti hobune, eesti raskeveohobune, tori hobune (universaalsuuna hobuste alampopulatsioon ja vana-tori suuna hobuste alampopulatsioon); eesti vutt; kihnu maalamma;
- ei pea arvestama loomade %;
- ei pea need olema ainult esmapoegimata emasloomad;

Müügil olevate maheloomade andmebaas

Miks on maheloomade andmebaas vajalik?

PTA veebilehel on loodud maheloomade andmebaas, kuhu mahetootjad saavad vabatahtlikult sisestada oma turustatavad maheloomad (aretusloomad/suguloomad). Andmebaasi eesmärk on, et mahetootmises kasutataks järjest vähem tavatootmisest pärit loomi. Maheloomade andmebaas võimaldab ühtlasi maheloomakasvatatel oma loomadele paremini turgu leida ja/või ka paremini leida turult oma ettevõttesse sobivaid loomi.

Maheloomade andmebaas on leitav PTA veebilehelt

<https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepollumajandus/loomakasvatus>

Enne PTAlt loa taotlemist tavaloomade toomiseks oma ettevõttesse, peab mahe- tootja tutvuma maheloomade andmebaasis oleva infoga müügil olevate maheloomade kohta, et teha kindlaks, kas tema taotlus on põhjendatud.

Kui maheloomade andmebaasis ei ole kvalitatiivselt või vajalikul hulgal sobivaid loomi, loetakse taotlus põhjendatuks ning PTA annab loa tavaloomade toomiseks. Sobivus tähendab eelkõige vajalikust liigist või tõust loomi, lisaks võetakse arvesse ka muid tootja seatud kriteeriume, nagu nt suguluspaarituse vältimine, piisav loomade arv, tervislik seisund, muud aretusega seotud aspektid.

Kui sobivad maheloomad on andmebaasis olemas, siis ei väljasta PTA luba tavaloomade toomiseks ettevõttesse.

Euroopa Komisjon plaanib avaldada lingid kõikidele Euroopa Liidu riiklikele maheloomade andmebaasidele, võimaldades seeläbi juurdepääsu infole müügil olevate maheloomade kohta ka teistes riikides. Siiski on kohustuslik tuua ettevõttesse maheloomi ainult sellisel juhul, kui sobivad maheloomi on saada Eestis, teistest riikidest maheloomade toomine on võimalus, mitte kohustus.

Maheloomade andmebaasi loomade info lisamine

- Andmebaasi jaoks andmete edastamine on vabatahtlik.
- PTA veebilehelt <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepollumajandus/loomakasvatus> tuleb alla laadida ja täita Exceli tabeli vorm: „Maheloomade andmebaas tootjatele täitmiseks alates 01.01.2022“.
- Täidetud tabel tuleb saata maheteated@pta.agri.ee, PTA lisab tootjatelt saadud andmed veebis olevasse tabelisse.

Väga oluline nii tootjate kui ka järelevalve seisukohast on see, et andmebaas oleks pidevalt ajakohastatud ning müüdüd loomad võetaks võimalikult kiiresti andmebaasist maha. Seega peavad tootjad, kes kasutavad võimalust lisada oma maheloomad andmebaasi, hoidma andmebaasis oleva teabe ajakohasena ja teavitama PTA-d kui loomi ei ole enam müügil.

Andmebaasis on tabelid: veised, lambad, kitsed, küülikud, kodulinnud, sead ja muud loomad.

Andmebaasi kantakse peamine info loomade kohta, nagu nende tõug/ristand, sugu, vanus, osalemine tauditõrje programmide rakendusmeetmetes, osalemine jõudluskontrollis jms. Võimalik on lisada täiendavat infot. Tabelisse kantakse ka müüja kontaktandmed ja maakond, kus loomad asuvad.

**MAHEPÕLLUMAJANDUSE
KOOSTÖÖKOGU**

Materjali koostas Mahepõllumajanduse Koostöökoogu 2021. a Maaeluministeriumi ja PRIA tellimisel.

Toetas Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) „Teadmussiirde programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse valdkonnas“ mahemajanduse valdkonna raames.

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse